IR-RE ĠORĠ V

META KIEN MALTA BHALA FIZZJAL TAL-BAHAR

ŻMIEN IR-RE ĠORĠ F'MALTA

Ġorġ V, is-Sultan maħbub minn kulħadd, li d-dinja kollha bkietu meta ġie nieqes fi ħruġ Jannar ta' din is-sena, kien għadda xi erbat ijiem ġmielhom Malta, fl-aħjar żmien ta' żgħużitu.

Dik il-ħabta ħuh il-kbir, id-Duka ta' Clarence, kien għadu ħaj u l-Prinċep Ġorġ ma kienx jobsor li hu għad jilħaq Re. Ta' dsatax-il-sena, żagħżugħ fuq ruħu, għaqli, bieżel, u xi ftit nebbiexi, il-Prinċep Ġorġ kien ġie mal-Flotta tal-Mediterran bħala Fizzjal, l-ewwel fuq il-ġifen "Thunderer", imbagħad fuq id-"Dreadnought", u wkoll fuq l-"Alexandra"; u qatta' ma' l-erba' snin f'din il-Gżira, snin ta' hena u ta' tgawdija, li baqgħu dejjem f'qalb ir-Re kif hu n-nifsu kien stqarr lill-Armirall Sir Roger Keyes.

Fl-1885, meta wasal hawn il-Prinċep Ġorġ, din il-Gżira kienet qiegħda tieħu bixla ġdida: il-ħajja kull ma tmur kienet bdiet issir aktar imgħaġġla u mferfxa, u n-nies bdew jaħsbuha xort'oħra minn qabel; kienu bdew jaslu ħsibijiet u ġibdiet ġodda minn l-Ewropa; u bdew jitnisslu xewqat u drawwiet oħra fost il-poplu. Kien żmien ir-riżq. Il-gwerra bejn ir-Russi u t-Torok, u dik l-oħra ta' l-Eġittu wara l-bumbardament ta' Lixandra kienu ħallew qligħ kbir lin-neguzjanti Maltin, is-swieq tal-qoton kienu reġgħu għolew, imtieħen *tal-mixi* jaħdmu bla heda. Kien infetaħ il-Kanal tas-Swejz: xogħol tal-faħam ma jilħqux miegħu, ix-xatt mimli bil-vapuri jgħabbu u jħottu, ġfien deħlin u ħerġin. Ħafna nies stagħnew, il-flus bdew jiġru fl-idejn, il-poplu, jara xi sold, beda jarfa' rasu, beda jħawtel u jħabrek biex jaqla' iżjed, beda jixtieq ħwejjeġ ġodda, tħajjar igħaddi 'l quddiem, u ried igħix aħjar.

Fuq hekk bdew xogħlijiet kbar. Ħasbu għad-drenaġġ, xerrdu l-ilma mal-Gżira, bnew skejjel, tellgħu fortizzi, ħaffru baċil, u ġiebu l-ferrovija. Imma biex isir dan ħtieġu jżidu t-taxxi; u allura dawk tal-pulitka bdew iħanbqu; min ried ħaġa u min xtaq oħra, l-irjus saħnu, il-fehmiet ingħażlu, u minn dak iż-żmien bdew il-partiti politiċi kbar u ħorox għal xulxin li għandna l-lum. Dawk tal-partit "Anti-Riformist", biex ifixklu l-Gvern ħatru żewġ Kunsilieri taċ-ċajt. wieħed iħobb il-qatra, li ħuttab ta' tliet karnijiet, u l-ieħor ħabbież, għadhom jissemmew sal-lum!

Billi l-Italja kienet ingħaqdet f'saltna waħda, il-Gvern wkoll l-Irbgħajja tagħna ġabar l-Ewwieq ta' Sqallija; inbidlu wkoll l-Irbgħajja

„, WM b*. m *» "k"",3dd iixxa,a u

jonfoq. ... nħattew l-lmtieħen tar-Riħ fuq

„ Belt ħadet s. « ġjd^ > ^ jnbnew djgr

ivSurta'M^xet'ggeMM ^ ^

għoljin bħal J» b^ .'Kbir tal-Belt. Kien raġa' twaqqaf it-

pjjU V hiqil-Bieb ilKDir ^ rjġmentj u fj,

Tijatru Rjal vara . JMWfc u ^ u dawf

fS, £SM' L A ll!nuħħ mhkemm daħħlul, i'Malta Iż-żgħa- ^ien beda jisfjeq, u t-tfajliet tagħna bdewio ħorġu mis-satra tagħhom u jilbsu uq .x-xempju ta' Pariċi Nies jixorbu fil-ħw.enet bit-tabell. bl-lnghz fuq ll-b.eb, oħrain jitħaddtu f.l-kafejiet kollha mirja, min jixxiegħel fil-każini u baħrin fis-sakra, u suldati mxenglin. F'Misraħ San ċ'orġ kienet tinġabar geġwiġija ta'nies ta'kull ġens, jit-kellmu b'mitl ilsien; u fil-Borża Iaqgħat kbar ta' kutnmerċjanti.

F'Malta kien għad baqa' ħafna Taljani li kienu ħarbu minn pajjiżhom minħabba I-pulitka, u li!xiżgħażagħ Maltin imlcwlhom rashom b'ħafna bżieżaq. Frustieri ġejjin u sejrin, u kummerċ bla tarf; il-ħajja f'Malta ħadet xejra qawwija saret ħajja ta' tlellix, ta'għana, ta' żina u ta'foħrija I-aktar minħabba l-Kbarat li kien hawn fostna, kienu nies tal-pinna, nies tal-flus, Ġenerali u Kmandanti. Rjus kbar Maltin ma kinux nieqsa : Dun Oużepp Zammit, "Brigella", il-ħabib ta' Scott u Frere, kien għadu ħaj, u għalkemm xiħ, kultant kien ifajjar xi sunett bil-Latin minn tiegħu. Sir Adrian Dingli, Minħallef Malti ta' għerf kbir, li saħansitra kienet tafu r-Regina V.ttorja, kien dieħel u ħiereġ il-Palazz. It-tabib

fliiSL2ST$ V?°shl> Arkitett, U Kittieb kie" igħallem

lwSETft M^liafenrr° U Caruana bdew Jistudjaw fuq l-Ar

•fiXfi SSSJST' Muscat Azzopardi_ 11 Castagna

"ies. Td-DuS ft ku hadd< kieuu d-Duka ta'Edinburgu u

hegħu; ftit wara fSti fo glC ,0qgħod hawn bil-farnilja

fejn tSet S " U Ul Semmieha Melita_ g»»»-

il-Prinċipessa ZL l ohra 'h glet ™e għu (liavn), kienet

«»p«ru \aohmUu7~™E \".Via §ie Malta sab nies ta'

h « daqstelleriti^ J f, "klen bil-gllaqal u

raba. u l-għors ieSn t dUra ta l-egħlieqi, u I-beraħtar-

*lU meta kieil loħroġ idawwar xi dawra

liż-żewġ Prinċipessi wlied zijuh. id-Duka li feten ***M ifal jifirhu bjkollnx; kien

legħu u erhilu jsuq bit-trott lejn I-Imtaħleb, għal xinikn k jew ejn San Pawl ghal xitbaħbiħa. Ir-Reġina tar-RuSia għadha tiftakar bil-pjaċir f'dawk id-dawriet fil-kampanja ta<rħna

u .T'2fSb fc'|. "fŻŻar qalb is-siġar ta' Sant'Anton, kif sem' nnet fil-ktieb h kitbet fuq ħajjitha.

Dik il-ħabta f'Malta kienu jiltaqgħu Prinċpijiet wlied is-slaten. Fidħul is-sena 1887 wasal hawn il-Prinċep Vittorju Emanweli, limbagħad laħaq Reta'1-ltalja; u ftit wara ġiet ll-Prmċipessa Lwiża ta'l-Ingilterra. Festi kbar, pranzijiet fil-Palazz tal-Belt mixegħla, daqq, tiġrijiet, u logħob il-Marsa. Fit-28 ta' Jannar ta' dik is-sena sar ballu bil-kif, kien hemm id-Duka u d-Dukissa, il-Prinċipessa Alexandra, il-Prinċipessa Lwiża u 1-Prinċep Ġorġ: kienu mistednin il-Overnatur, Armiralli, Generali, u mansewx il-Kbarat Maltin, li dak iż-żmien kienu midħla wisq ma' 1-Ingliżi

Id-Duka u 1-Prinċpijiet kienu dħulin u jafu jmorrum in-nies, u 1-poplu kien imtajjar għall-Qraba tar-Reġina Vittorja, is-Sultana tiegħu, u kull fejn imorru kien jilqagħhom b'festi kbar. Nhar San Pawl tal-Belt, id-Duka u I-familja tiegħu marru jàraw il-festa mid-dar ta' sinjur Malti, is-Sur Preca; u d-Duka wera li ħa pjaċir, u beda jixħet mill-gallarija s-sunetti ta' San Pawl. Il-poplu xegħel bil-ferħ u 1-għada "11-Mabbar Malti", ir-"Risorgimento" il-"Malta News" u 1-gazzetti I-oħra għollew sas-sema lid-Duka u '1 dawk ta' madwaru.

Xahrejn wara, nhar San Ġorġ, il-Prinċep Ġorġ, huwa u sejjer minn Sant'Anton għall-Marsa għal-logħob tal-Puu, għadda minn Hal Qormi, biex jara 1-festa ta' hernm. ln-nies għarfuh, u ferħu bla tarf. Ommi għadha tiftakar il-Pnncep Ġorġ għaddej riekeb fuqgigUnnies iċċapċaplu, u tgħajjat: "Viva r-Reġina Vittorja".

Għax dilc is-sena kienu bdew jaħsbu għall-Gublew tad-..u *^ D«A;«« \m*rU U mhaoħad f'Gunju sar b wirja

lid-dinja li 1-ġibda
qawwija bħal meta kien hawn fostna r-Re Uorg.

Q. MalCft